

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 27 ΜΑΪΟΥ 2015
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Id exemplum sutōrem quendam incitavit, ut corvum docēret parem salutatiōnem. Diu operam frustra impendēbat; quotiescumque avis non respondēbat, sutor dicere solēbat «Oleum et operam perdididi».

Quodsi forte, ut fit plerumque, cecidērunt, tum intellegitur, quam fuerint inopes amicōrum. Hoc est quod Tarquinius dixisse ferunt exulantem: «Tum intellexi, quos fidos amīcos habuissem, quos infīdos, cum iam neutris gratiam referre poteram».

Porcia, Bruti uxor, cum viri sui consilium de interficiendo Caesare cognovisset, cultellum tonsorium quasi unguium resecandōrum causā poposcit eōque velut forte elapso se vulnerāvit. Clamōre deinde ancillārum in cubiculum vocātus Brutus ad eam obiurgandam vēnit, quod tonsōris praeripuisset officium.

A1. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας τα παραπάνω αποσπάσματα.

Μονάδες 40

Παρατηρήσεις

B1α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις:

parem	: την αφαιρετική ενικού αριθμού στο ίδιο γένος
diu	: τον συγκριτικό βαθμό
inopes	: τη γενική πληθυντικού αριθμού στο ίδιο γένος
hoc	: την ονομαστική πληθυντικού αριθμού στο ουδέτερο γένος
quos (το 1ο στο κείμενο)	: την αφαιρετική ενικού αριθμού στο θηλυκό γένος
neutris	: την ονομαστική ενικού αριθμού στο αρσενικό γένος
cultellum	: την ονομαστική πληθυντικού αριθμού
unguium	: την κλητική πληθυντικού αριθμού
se	: τη δοτική ενικού αριθμού στο α΄ πρόσωπο
eam	: τη γενική ενικού αριθμού στο ίδιο γένος

Μονάδες 10

B1β. «*Id exemplum sutōrem quendam incitavit*»: να μεταφέρετε τις λέξεις της παραπάνω πρότασης στον άλλον αριθμό.

Μονάδες 5

B2. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθέναν από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους:

docēret	:	το σουπίνο στην αφαιρετική
respondēbat	:	τη δοτική του γερονδίου
solēbat	:	τη γενική πληθυντικού αριθμού της μετοχής ενεστώτα στο θηλυκό γένος
perdidi	:	το α΄ ενικό πρόσωπο της υποτακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή
fit	:	το γερονδιακό στην ονομαστική ενικού αριθμού στο αρσενικό γένος
cecidērunt	:	τη δοτική πληθυντικού αριθμού της μετοχής μέλλοντα στο ουδέτερο γένος
fuerint	:	το γ΄ πληθυντικό πρόσωπο της προστακτικής μέλλοντα
dixisse	:	το α΄ πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής παρατατικού στην άλλη φωνή
ferunt	:	το γ΄ ενικό πρόσωπο της οριστικής ενεστώτα στην ίδια φωνή
referre	:	το β΄ ενικό πρόσωπο της προστακτικής ενεστώτα στην άλλη φωνή
interficiendo	:	το β΄ ενικό πρόσωπο της προστακτικής ενεστώτα στην άλλη φωνή
cognovisset	:	το β΄ πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής μέλλοντα στην ίδια φωνή
elapso	:	το γ΄ πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής παρατατικού
resecandōrum	:	το γ΄ ενικό πρόσωπο της οριστικής συντελεσμένου μέλλοντα στην άλλη φωνή
obiurgandam	:	το απαρέμφατο του παρακειμένου στην άλλη φωνή

Μονάδες 15

Γ1α. «*vocātus*»: να αναλύσετε τη μετοχή σε δευτερεύουσα χρονική πρόταση, εισαγόμενη με τον χρονικό σύνδεσμο **postquam** (μονάδα 1) και να αιτιολογήσετε την εκφορά της (μονάδες 2).

Μονάδες 3

Γ1β. «*Tum intellexi, quos fidos amīcos habuissem*»: να μετατρέψετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ.

Μονάδες 3

- Γ1γ.** «**Porcia, Bruti uxor, cultellum tonsorium poposcit**»: να μετατρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο, με εξάρτηση από το «**Homines dicunt**».
Μονάδες 3
- Γ1δ.** «**quod Tarquinius dixisse ferunt exulantem**»: να αναδιατυπώσετε την πρόταση αντικαθιστώντας το ρήμα **ferunt** με το ρήμα **fertur**. Να επιφέρετε τις απαραίτητες αλλαγές (μονάδες 4) και να τις αιτιολογήσετε (μονάδες 2).
Μονάδες 6
- Γ2α.** «**Id exemplum sutōrem quendam incitavit, ut corvum docēret parem salutatiōnem**»: να αναδιατυπώσετε την περίοδο αντικαθιστώντας το ρήμα της κύριας πρότασης **incitavit** με το ρήμα **incitat**. Να προβείτε στην απαραίτητη αλλαγή (μονάδα 1) και να την αιτιολογήσετε (μονάδες 2).
Μονάδες 3
- Γ2β.** «**Quodsi forte cecidērunt, tum intellegitur**»: να μετατρέψετε τον υποθετικό λόγο έτσι ώστε να εκφράζεται αντίθεση προς την πραγματικότητα α) στο παρόν (μονάδες 2) και β) στο παρελθόν (μονάδες 2).
Μονάδες 4
- Γ2γ.** «**Brutus ad eam obiurgandam vēnit**»: να αποδώσετε με τέσσερις τρόπους τον υπογραμμισμένο προσδιορισμό του σκοπού (να μην αποδοθεί με τελική μετοχή).
Μονάδες 8

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1.

Αυτό το παράδειγμα παρακίνησε κάποιον παπουτσή να διδάξει σε ένα κοράκι τον ίδιο χαιρετισμό. Για πολύ καιρό κόπιαζε μάταια· και κάθε φορά που το πουλί δεν απαντούσε, ο παπουτσή συνήθιζε να λέει: «Το λάδι και τον κόπο μου έχασα».

.....
Αν όμως ίσως εκθρονιστούν (=χάσουν το θρόνο τους), όπως συμβαίνει συνήθως, τότε γίνεται κατανοητό πόσο τους έλειπαν οι φίλοι (=πόσο ενδεείς φίλων υπήρξαν). Αυτό είναι που λένε ότι είπε ο Ταρκύνιος, όταν ήταν εξόριστος: «Τότε κατάλαβα ποιους είχα πιστούς φίλους, ποιους άπιστους, όταν πια δεν μπορούσα να ανταποδώσω τη χάρη ούτε στον ένα ούτε στον άλλο».

.....
Η Πορκία, η σύζυγος του Βρούτου, όταν έμαθε το σχέδιο του άνδρα της για τη δολοφονία του Καίσαρα, ζήτησε (ένα) μαχαίράκι μανικουρίστα, δήθεν για να κόψει τα νύχια της, και με αυτό καθώς (=που) γλίστρησε δήθεν τυχαία, αυτοτραυματίστηκε. Έπειτα ο Βρούτος, αφού κλήθηκε στην κρεβατοκάμαρα από την κραυγή (=τις κραυγές) των υπηρετριών, ήρθε, για να τη μαλώσει, γιατί τάχα είχε κλέψει την τέχνη του μανικουρίστα.

B1. α)

parem: αφ. εν. ίδιο γένος → pari
diu: συγκρ. → diutius
inopes: γεν. πληθ. ίδιο γένος → inopum
hoc: ονομ. πληθ. ουδ. → haec
quos: αφαιρ. εν. θηλ. → quo
neutris: ονμ. εν. αρσ. → neuter
cultellum: ονομ. πληθ. → cultelli
unguium: κλητ. πληθ. → ungues
se: δοτ. εν. α' προσ. → mihi
eam: γεν. εν. ίδιο γένος → eius

β)

Μετατροπή λέξεων πρότασης στον άλλο αριθμό:
Ea exempla sutores quosdsam incitaverunt / incitavere.

B2.

doceret: αφαιρ. σουπ. → doctu
respondebat: δοτ. γερονδίου → respondendo
solebat: γεν. πληθ. ΜΤΧ. ΕΝΣ. θηλ. → solentium
perdidi: α' εν. ΥΠΤ. ΕΝΣ. Ε.Φ. → perdam
fit: ονομ. εν. αρσ. γερονδιακού → faciendus
ceciderunt: δοτ. πληθ. ουδ. ΜΤΧ. ΜΕΛΛ. → casuris
fuerint: γ' πληθ. ΠΡΣ. ΜΕΛΛ. → suntο

dixisse: α' πληθ. ΥΠΤ. ΠΡΤ. Π.Φ. → diceremur
ferunt: γ' εν. ΟΡΣ. ΕΝΣ. Ε.Φ. → fert
referre: β' εν. ΠΡΣ. ΕΝΣ. Π.Φ. → referre
interficiendo: β' εν. ΠΡΣ. ΕΝΣ. Ε.Φ. → interfice
cognovisset: β' πληθ. ΟΡΣ. ΜΕΛΛ. Ε.Φ. → cognoscetis
elapso: γ' πληθ. ΥΠΤ. ΠΡΤ. → elaberentur
resecandorum: γ' εν. ΟΡΣ. Σ. ΜΕΛΛ. Ε.Φ. → serecuerint
obiurgandam: ΑΠΡ. ΠΡΚ. Ε.Φ. → obiurgavisse

Γ1. α)

Ανάλυση μετοχής “vocatus” σε δευτερεύουσα χρονική πρόταση με το χρονικό σύνδεσμο postquam:

postquam vocatus est.

Ο χρονικός σύνδεσμος postquam συντάσσεται με ΟΡΣ. ΠΡΚ., για να δηλώσει το προτερόχρονο.

β)

Μετατροπή του πλαγίου λόγου σε ευθύ:

“Tum intellexi, quos fidos amicos habuissem” μετατρέπεται σε:

Quos fidos amicos habui?

γ)

Μετατροπή του ευθύ λόγου σε πλάγιο με εξάρτηση το “Homines dicunt”.

Homines dicunt Porciam, Bruti uxorem, cultellum tonsorium poposcisse.

δ)

Αναδιατύπωση πρότασης με αντικατάσταση του ρήματος “ferunt” με το ρήμα “fertur”.

Quod Tarquinius dixisse fertur exulans.

Με τα λεκτικά και δοξαστικά ρήματα Π.Φ. το ειδικό ΑΠΡ. δέχεται ΥΠΚ. σε ονομαστική στην ταυτοπροσωπία (=άρση λατινισμού). (Βλ. σχολικό εγχειρίδιο Β' Λυκείου σελ. 135 –136, Παρατήρηση 3).

Γ2. α)

Αναδιατύπωση περιόδου με αντικατάσταση του ρήματος της κύριας πρότασης “incitavit” με το ρήμα “incitat”.

Id exemplum sutorem quendam **incitat**, ut corvum **doceat** parem salutationem.

Γίνεται χρήση ΥΠΤ. ΕΝΣ. σε εξάρτηση από Αρκτικό χρόνο (incitat).

β)

Μετατροπή υποθετικού λόγου σε αντίθετο του πραγματικού α) στο παρόν και β) στο παρελθόν.

A) **στο παρόν**: Quodsi forte caderent, tum intellegeretur.

Υπόθεση: si + ΥΠΤ. ΠΡΤ.

Απόδοση ΥΠΤ. ΠΡΤ.

B) **στο παρελθόν**: Quodsi forte cecidissent, tum intellectum esset.

Υπόθεση: si + ΥΠΤ. ΥΠΡΣ.

Απόδοση: ΥΠΤ. ΥΠΡΣ.

γ)

Προσδιορισμός του σκοπού με τέσσερις τρόπους:

α) τελική πρόταση: ut eam obiurgaret.

β) αναφορική – τελική πρόταση: qui eam obiurgaret

γ) αιτιατική σουπίνου: obiurgatum eam.

δ) εμπρόθετη γενική γερουνδίου: eius obiurgandae causā.

Με Υποχρεωτική Γερουνδιακή έλξη.

Επιμέλεια απαντήσεων
ΠΑΠΑΚΑΝΕΛΛΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ
ΤΣΙΒΙΛΗ ΕΥΚΛΕΙΑ